

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ЗАПОРІЗЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРАВООХОРОННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ:
«Теоретичні основи кваліфікації злочинів»

Запоріжжя 2023

ВСТУП

За своїм змістом «ТОКЗ» є спеціальним курсом стосовно до навчальної дисципліни «Кримінальне право», який має певну міру інтегративного характеру і тому вивчається на старших курсах з урахуванням набутих знань з кримінального процесу, криміналістики, адміністративного права тощо і передбачає відпрацювання завдань (фабул) конкретних казусів

Метою вивчення навчальної дисципліни «ТОКЗ» є:

Навчальна – сприяти становленню сучасного всебічно-розвинутого кваліфікованого фахівця-ПРАВООХОРОНЦЯ, здатного на достатньому рівні репрезентувати правоохоронні органи у відносинах з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та громадянами, формувати та розвивати правові знання здобувачів, уміння аналізувати нормативно-правові акти та інші документи; виробляти навички самостійного аналізу кримінально-правових явищ, умінь застосовувати отримані знання при оцінці конкретної ситуації; виробляти настанови на оволодіння професійними вміннями та навичками;

Розвиваюча – формувати та розвивати правові знання здобувачів, уміння аналізувати нормативно-правові акти та інші документи; виробляти навички самостійного аналізу правових явищ, умінь застосовувати отримані знання при оцінці конкретної ситуації; виробляти настанови на оволодіння професійними вміннями та навичками;

виховна – формувати ціннісні орієнтири здобувачів відповідно до ідеалів гуманізму, демократії, соціальної справедливості, поваги до особистості; виховувати активну громадянську позицію; сприяти усвідомленню ролі та значення юридичної діяльності в розбудові та зміцненні української держави; формувати в майбутніх працівників поліції високий рівень правової свідомості та правової культури, професійних та особистісних якостей.

Результати вивчення навчальної дисципліни «ТОКЗ»

Згідно з вимогами освітньої програми Здобувачі повинні **знати**:

1) **на понятійному рівні**: основні положення та принципи кваліфікації кримінальних правопорушень;

2) **на фундаментальному рівні**: особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, проти власності, проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності;

3) **на практично-творчому рівні**: основи організації діяльності підрозділів поліції при розслідуванні кримінальних правопорушень, направлених на вірну їх кваліфікацію та збір відповідної доказової бази.

вміти:

1) **на репродуктивному рівні**: відтворювати основні поняття та категорії, що відображають сутність кваліфікації кримінальних правопорушень;

2) **на алгоритмічному рівні**: довільно використовувати засвоєні знання

для розв'язання типових ситуацій, що виникають під час розслідування кримінальних правопорушень, а також організувати свою діяльність на основі певного алгоритму;

3) **на евристичному рівні:** орієнтуватися у процесі зміни професійних завдань та ускладнення оперативно-слідчої обстановки, знаходити шляхи розв'язку нетипових задач, що виникають під час розслідування кримінальних правопорушень;

4) **на творчому рівні:** переосмислювати наявні знання стосовно нових змін, що відбуваються в кримінальному законодавстві держави; варіативно розв'язувати професійні завдання; у вмінні самостійно вести експериментальну, науково-дослідницьку діяльність.

«ТОКЗ» як навчальна дисципліна складається із 10 тем.

При вивченні дисципліни проводяться лекційні заняття (20 год.) та практичні заняття (20 год.).

При кваліфікації кримінальних правопорушень рекомендуємо враховувати наступну схему кваліфікації:

СХЕМА КВАЛІФІКАЦІЇ

I. Оцінка фактичних обставин, виділення з них тих, що мають кримінально-правове значення.

II. Визначення статті (статей, частин, пунктів) КК України (визначення родового об'єкту – відповідний розділ Особливої частини КК України і безпосереднього об'єкту – відповідна стаття (статті) розділу Особливої частини КК України).

III. Обґрунтування застосування статті (статей) КК України – встановлення фактичних обставин діяння (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона кримінального правопорушення).

Встановлення об'єкту (родовий, безпосередній, придатний чи непридатний), якщо необхідно – предмет і спеціальний потерпілий – може бути зазначено в назві чи диспозиції статті (наприклад, ст.ст. 117, 246 КК України).

Визначення об'єктивної сторони кримінального правопорушення:

1. Встановлення діяння (дія чи бездіяльність).
2. Складу кримінального правопорушення – матеріальний, формальний, усічений (якщо матеріальний – зміст наслідків і особливості причинного зв'язку).
3. Стадію вчинення кримінального правопорушення – закінчене кримінальне правопорушення, готування до кримінального правопорушення; замах на кримінальне правопорушення (ст.ст. 13, 14, 15, 16, 17 КК України).
4. Вчинено кримінальне правопорушення одноосібно чи у співучасті (ст.ст. 26, 27, 29, 31 КК України), якщо у співучасті встановити дії організатора, підбурювача пособника, а також роль виконавця (наявність чи відсутність ексцесу виконавця), вчинення злочину групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією (ст.ст. 28, 30 КК України).
5. Одиночне чи множинне кримінальне правопорушення.
6. Інші обставини кримінального правопорушення: час, місце, обстановка,

спосіб, засоби, знаряддя (придатне чи непридатне знаряддя), характер дій, поведінку винного і потерпілого, що передувала події, їх стосунки, причини припинення кримінального діяння, наявність чи відсутність шкоди (наприклад, ст. 248 КК України).

Встановлення суб'єкту кримінального правопорушення (ст.ст. 18, 22 КК України), якщо необхідно спеціальний суб'єкт (наприклад, ст. 117 КК України) та його ознаки – вік, осудність (ст.ст. 18, 19, 20, 21 КК України), має чи ні особа дипломатичний імунітет (ч. 4 ст. 6 КК України).

Визначення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення:

1. Встановлення форми та виду вини (ст. 23 КК України): умисел (ст. 24 КК України) – прямий, непрямий, невизначений, необережність (ст. 25 КК України) – злочинна самовпевненість, злочинна недбалість, подвійна формавини.

2. Зміст вини – інтелектуальні та вольові моменти умислу чи необережності.

3. Мотив і мету кримінального діяння (в деяких випадках мотив і мету прямо зазначено в диспозиції статті, наприклад, ч. 2 ст. 115 КК України).

4. Емоційний стан особи (в деяких випадках прямо зазначено в диспозиції статті, наприклад, ст. 116 КК України).

IV. Встановлення кваліфікуючих ознак (зазвичай вказані в частинах 2,3,4 статті Особливої частини КК України, наприклад, істотна, значна шкода, повторність, особа яка раніше вчинила злочин, кримінальне правопорушення вчинене за попередньою змовою групою осіб, заподіяння тілесних ушкоджень, застосування насильства, тощо).

V. Відмежування від суміжних складів.

VI. Особливості кваліфікації (роз'яснення Верховного та Конституційного судів України).

При кваліфікації необхідно звернути увагу на:

1. Наявність змін до статті, нових статей КК України.

2. Наявність примітки до статті КК України.

3. Відсилає чи ні стаття до інших законів, міжнародних договорів та підзаконних нормативно-правових актів України (наприклад, ст. 150 КК України).

4. Наявність роз'яснень Верховного суду України, Конституційного суду України.

5. Вивчення санкцій статей КК України.

6. Обставини, що виключають злочинність діяння (розділ VIII Загальної частини КК України).

7. Повторність, сукупність, рецидив (розділ VII Загальної частини КК України).

8. Наявність шкоди та її розмір (істотна, значна шкода, у великих чи особливо великих розмірах), малозначність діяння (ч. 2 ст. 11 КК України).

При кваліфікації необхідно знати, що:

1. Суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та практику Європейського суду з прав людини як джерело права (ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування

практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р.

2. Рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені (ст. 151⁻² Конституції України від 28.06.1996 р.).

3. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (ст. 8 Конституції України від 28.06.1996 р.).

4. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України (ст. 9 Конституції України від 28.06.1996 р.).

5. Міжнародні договори набувають чинності для України після надання нею згоди на обов'язковість міжнародного договору відповідно до Закону України «Про міжнародні договори України» в порядку та в строки, передбачені договором, або в інший узгоджений сторонами спосіб (ст. 17 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р.).

ПРИКЛАДИ РІШЕННЯ ЗАДАЧ

Задача. Вербенко у себе вдома після розпиття спиртних напоїв з сусідом Гуліним, п'ять разів ударив свого друга Гуліна кухонним ножом у живіт, грудну клітину й ліву руку. Як з'ясувалося в процесі розслідування, причиною став образливий вислів Гуліна. За висновком судово-медичної експертизи спричинено проникаюче поранення черевної порожнини глибиною 7 см та порізи шкіряного покриву. На лікуванні Гулін перебував в стаціонарі 28 днів. Кваліфікуйте дії Вербенко.

Рішення

Дії Вербенка належить кваліфікувати за ч. 1 ст. 121 КК.

За умовами задачі, Вербенко будучи в нетверезому стані у відповідь на образливий вислів свого сусіда Гуліна, з яким спільно у себе дома розпивав спиртні напої, кухонним ножом наніс останньому 5 ударів у живіт, грудну клітину і ліву руку. Внаслідок чого заподіяв йому проникаюче поранення черевної порожнини глибиною 7 см. та порізи шкіряного покриву. На лікуванні Гулін перебував у стаціонарі 28 днів.

Згідно з пунктом 2.1.2 Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень затверджених наказом МОЗ України від 17.01.1995р. № 6 – небезпечними для життя є ушкодження, що в момент заподіяння (завдання) чи в клінічному перебігу через різні проміжки часу спричиняють загрозові для життя явища і котрі без надання медичної допомоги, за звичайним своїм перебігом, закінчуються чи можуть закінчитися смертю. Запобігання смерті, що обумовлене наданням медичної допомоги, не повинно братися до уваги при оцінюванні загрози для життя таких ушкоджень. Загрозливий для життя стан, який розвивається в клінічному перебігу ушкоджень, незалежно від проміжку часу, що минув після його заподіяння, повинен перебувати з ним у прямому причинно-наслідковому зв'язку

В пункті 2.1.3. цих Правил визначено перелік ушкоджень, що є небезпечними для життя в момент їх заподіяння і зокрема в підпункті “К” зазначено – ушкодження живота, котрі проникли в черевну порожнину, в тому числі і без ушкодження внутрішніх органів.

Вербенко вчинив злочин шляхом дії, тобто активної поведінки із застосуванням знаряддя – кухонний ніж. Також спосіб, час, місце значення для кваліфікації не мають. Обстановка – спільне вживання спиртних напоїв, сварка.

Між діями Вербенка та суспільно-небезпечними наслідками має місце прямий необхідний причинний зв'язок, оскільки вони настали саме від дій Вербенка, а не з інших причин.

Вербенко вчинив закінчений злочин.

Відповідно до п. 22 ППВСУ «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи » від 07.02.2003 питання про умисел необхідно вирішувати виходячи із сукупності всіх обставин вчиненого діяння, зокрема враховувати спосіб, знаряддя злочину, кількість, характер і локалізацію поранень та інших тілесних ушкоджень, причини припинення злочинних дій,

поведінку винного і потерпілого, що передувала події, їх стосунки. Із обставин, зазначених в задачі (кількість ударів, локалізація і характер тілесних ушкоджень) можна зробити висновок, що Вербенко мав умисел на заподіяння шкоди здоров'ю Гуміну невизначеного характеру, тобто він не бажав настання конкретних суспільно-небезпечних наслідків. Таким чином, суб'єктивна сторона характеризується умисною формою вини у виді непрямого умислу. Мотив – особисті неприязнені стосунки.

Суб'єкт – фізична осудна особа, яка досягла 14 річного віку, таким за умовами задачі є Вербенко.

Те, що Гуміну були заподіяні різної тяжкості тілесні ушкодження, крім тяжкого (порізи та тривалий розлад здоров'я – знаходився на лікуванні 28 днів), а також надання своєчасної медичної допомоги не впливає на кваліфікацію вчиненого Вербенком.

Остаточна кваліфікація – ч.1 ст. 121 КК.

Задача. Тарабанов вночі прийшов до фермерського господарства Зінченка, де його дружина працювала дояркою, і вивів одну свиню, але був затриманий охоронцем за воротами господарства. На допиті пояснив, що хотів продати свиню і купити холодильник. Як з'ясувалося в процесі розслідування, викрадена свиня могла бути продана за 900 грн. Кваліфікуйте дії Тарабанова.

Рішення

Дії Тарабанова можна кваліфікувати за ст.185 КК “Крадіжка”, оскільки спосіб вчиненого діяння характеризується таємністю. Таємність характеризується тим, що:

- вчиняється у відсутності власника чи інших осіб;
- вчиняється у присутності осіб, але непомітно для них;
- здійснюється у їхній присутності, але винна особа не знає про це чи

вважає, що робить це непомітно для них;

- потерпілий чи інші особи в силу малолітства, сп'яніння не усвідомлюють факту протиправного вилучення майна;
- винний діє з урахуванням сприятливої для нього обстановки, яка, на його переконання, виключає втручання сторонніх осіб, котрі усвідомлюють протиправність заволодіння майном.

Те, що Тарабанов був затриманий з викраденою свинею, на кваліфікацію не впливає, оскільки охоронець затримав його за воротами фермерського господарства, тобто, винний отримав початкову можливість розпорядитися викраденою свинею. Крадіжка вважається закінченим злочином з моменту, коли винна особа вилучила майно і має реальну в цей момент можливість розпорядитися чи користуватися ним (наприклад, передати іншій особі). Визначення моменту закінчення злочину в кожному випадку залежить від характеру майна, обстановки вчинення крадіжки, наявності реальної можливості використати майно за розсудом крадія.

Враховуючи те, що Тарабанов вночі проник на охоронювану територію ферми, в його діях присутня ознака проникнення, передбачена частиною 3

статті 185 КК. Відповідно до положень Постанови Пленуму Верховного Суду України, термін “проникнення” має два критерії: юридичний (психологічний) і фізичний (технічний). Юридичний означає, що особа з усвідомленням і спонуканням нелегально вторгається у чуже житло чи інше приміщення з метою збагатитися шляхом викрадення не належного їй майна. А фізичний полягає у тому, що особа фізично проникає у чуже житло чи інше приміщення, одержуючи можливість безпосереднього доступу до майна шляхом недозволеного входу через відкриті двері, із застосуванням технічних засобів, пошкодженням сховища або охоронних пристроїв (використання відмичок та підібраних ключів, пролом стіни, стелі, огорожі, підкоп під приміщення тощо). Або особа застосовує пристосування, які дозволяють вилучити майно із приміщення, не входячи до нього.

Під приміщенням слід розуміти внутрішню, не призначену для житла частину будівлі або споруди, які належать певним власникам і у яких знаходиться, зберігається або охороняється майно. До інших приміщень у цьому сенсі також можуть належати завод, цех, корабель, магазин, театр, поштова філія, ощадний банк, музей, навчальний заклад, церква та інші господарські, службові та виробничі приміщення.

Говорити про розмір викраденого, ми повинні з'ясувати вартість викраденої свині. Вона складає 900 грн. У відповідності до пунктів 2, 3, 4 примітки до ст.185 КК ми можемо визначити такі види розміру викраденого майна:

- значний – від 100 до 250 НМДГ;
- великий – від 250 до 600 НМДГ;
- особливо великий – більше 600 НМДГ.

Оскільки вартість свині – 900 грн., то визнати розмір заподіяної шкоди значним немає підстав.

Остаточна кваліфікація дій Тарабанова – ст.185 ч.3 КК за ознакою проникнення у приміщення.

Тестові завдання:**1. Кваліфікація кримінальних правопорушень - це?**

- а) сукупність об'єктивних та суб'єктивних ознак, що характеризує суспільно-небезпечне діяння як кримінально протиправне;
- б) встановлення та юридичне закріплення точної відповідності між ознаками вчиненого діяння й ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого законом про кримінальну відповідальність;
- в) встановлення у вчиненому суспільно небезпечному діянні ознак кримінального правопорушення;
- г) відсутність норми, яка б передбачала відповідальність за вчинене суспільне небезпечне діяння.

2. При кваліфікації кримінальних правопорушень застосовуються:

- а) тільки норми Загальної частини КК;
- б) норми Загальної і Спеціальної частин КК; в) тільки норми Спеціальної частини КК;
- г) норми Загальної і Особливої частин КК.

3. Назвіть принципи кваліфікації кримінальних правопорушень:

- а) суб'єктивність, повнота, стабільність, офіційність...; б) законність, офіційність, об'єктивність, точність...;
- в) повнота, індивідуальність, суб'єктивність, точність...;
- г) об'єктивність, точність, допустимість подвійного інкримінування, чесність.

4. В залежності від того, хто здійснює кваліфікацію кримінальних правопорушень, вона буває наступних видів:

- а) кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення та кваліфікація закінченого кримінального правопорушення;
- б) кваліфікація дій виконавця та кваліфікація дій інших співучасників; в) легальна кваліфікація та доктринальна кваліфікація;
- г) кваліфікація одиничного кримінального правопорушення та кваліфікація множинності кримінальних правопорушень.

5. В залежності від елементів складу кримінального правопорушення виділяють такі види кваліфікації:

- а) кваліфікація за об'єктом кримінального правопорушення та кваліфікація за суб'єктом кримінального правопорушення;
- б) кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення та кваліфікація закінченого кримінального правопорушення;
- в) кваліфікація дій виконавця та кваліфікація дій організатора; г) легальна кваліфікація та доктринальна кваліфікація;

6. Залежно від ступеня важливості виділяють такі функції кваліфікації:

- а) основна та другорядні; б) первісні та похідні;
- в) внутрішні та зовнішні;
- г) соціально-політична, логічна, гносеологічна, психологічна.

7. Залежно від свого походження функції кваліфікації поділяються на:

- а) основна та другорядні; б) первісні та похідні;
- в) внутрішні та зовнішні;
- г) соціально-політична, логічна, гносеологічна, психологічна.

8. Залежно від змісту виокремлюють такі функції кваліфікації:

- а) основна та другорядні; б) первісні та похідні;
- в) внутрішні та зовнішні;
- г) соціально-політична, логічна, гносеологічна, психологічна.

9. Об'єкт кваліфікації - це?

- а) потерпілий від кримінального правопорушення;
- б) органи, що здійснюють кримінально-правову оцінку діяння; в) діяння, що підлягає кримінально-правовій оцінці;
- г) суб'єкт кримінального правопорушення.

10. Суб'єкт кваліфікації – це?

- а) потерпілий від кримінального правопорушення;
- б) органи, що здійснюють кримінально-правову оцінку діяння; в) діяння, що підлягає кримінально-правовій оцінці;
- г) суб'єкт кримінального правопорушення.

11. У теорії кримінального права зазвичай, розрізняють наступні підстав кваліфікації кримінальних правопорушень:

- а) реальна та ідеальна;
- б) процесуальна та матеріальна; в) реальна та нереальна;
- г) фактична та юридична (нормативна).

12. Склад кримінального правопорушення – це:

- а) психічна діяльність особи в момент вчинення кримінального правопорушення;
- б) офіційна оцінка поведінки особи, яка вчинила кримінальне правопорушення і яка дається лише судом в обвинувальному вироку;
- в) сукупність всіх суспільних відносин, інтересів та благ особи, держави і суспільства, що охороняються кримінальним законом;
- г) сукупність встановлених кримінальним законом юридичних (об'єктивних та суб'єктивних) ознак, які визначають суспільно небезпечне діяння як кримінально протиправне.

Завдання до практичних занять:

Косолапов і Волченко знали, що бухгалтер підприємства поїхав у банк за грошима для виплати заробітної плати працівникам, і, коли він повертався, на перехресті доріг зупинили автомашину та погрожуючи пістолетом поставили вимогу віддати гроші. Бухгалтер відповів, що грошей не одержав. Тоді Косолапов і Волченко обшукали потерпілого і, не знайшовши грошей, зняли з нього піджак і наручний годинник.

Кваліфікуйте дії винних.

Умнова підбила 2 білета державної лотереї на виграшну суму 5740 грн. Вона

вирізала цифри із одних лотерейних білетів і наклеїла їх на цифрові позначення інших, фальсифікуючи номери, на які випали виграш. Підроблені білети вона пред'явила в ощадбанк. Однак касир помітила підробку, і Умнова була затримана. Під час обшуку в квартирі Умнової були знайдені ще 3 підроблених білета, на які випали виграші на суму 17800грн.

Кваліфікуйте дії Умнової.

Викулов зберігав у себе вдома алебарду. Під час розпиття спиртних напоїв із своїм сусідом Качаном між ними виникла сварка. Викулов схопив алебарду, що висіла на стіні і вдарив Качана лезом алебарди по голові, але останній закрив голову рукою і удар прийшовся по ній. При повторній спробі нанести удар Качан відхилив голову і удар прийшовся по правому передпліччю. Тоді Викулов зупинився, надав першу медичну допомогу та визвав швидку допомогу.

Кваліфікуйте дії Викулова.

Ірський цікавився хімією та зброєю. Ознайомившись із методами виготовлення простих вибухівок, Ірський через свої рідних і знайомих придбав усі необхідні йому речовини для виготовлення вибухового пристрою, але не зміг реалізувати свій намір, бо був затриманий працівниками поліції.

Кваліфікуйте дії Ірського.

Чертаков посварився з Барсовим та розізлившись на нього в присутності декількох громадян сказав, що він йому «відплатить». При цьому він пояснив, що потопить катер Барсова, який той залишає без нагляду на березі річки Дніпро. З цією метою Чертаков попросив у одного із присутніх сокиру, але той відмовив в його проханні. Тоді Чертаков заявив, сьогодні він знайде необхідний йому інструмент і здійснить свій намір. Через день працівники поліції затримали Чертакова у нього вдома та вилучили там кинджал, яким він хотів зробити пробоїни в днищі катера Барсова. В той момент, коли працівники поліції входили до квартири Чертакова, він сховав кинджал під пальто і направився до виходу з квартири.

Кваліфікуйте дії Чертакова.

Шофер Владиченко, перебуваючи в стані сп'яніння, пізно у вечері, 10 листопада 2018 року вчинив на Петренка наїзд, заподіявши йому середньої тяжкості тілесні ушкодження. З метою приховати цей злочин повіз потерпілого за місто і, маючи намір вбити його, кинув у полі, а сам зник. Після затримання Владиченко пояснив, що він дійсно в стані сп'яніння вчинив наїзд на Петренка, потім, з метою приховати цей злочин, вивіз його в поле і, припускаючи настання його смерті, залишив в небезпечному для життя стані.

Кваліфікуйте діяння Владиченко

Виноградов з помсти вирішив вбити Комова. З цією метою він, зустрівши Комова одного в полі, наніс йому два ножових удари. Комов намагався захиститися рукою, і удари ножом прийшлися у кисть та передпліччя. Вид крові та крики пораненого зупинили злочинця. Комов почав просити пощади і в той же час нагадав, що про їх ворожнечу знає все село і що Виноградову не минути відповідальності за вбивство. Виноградов надав Комову необхідну допомогу. За висновком судово-медичної експертизи, Комову були заподіяні середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Кваліфікуйте дії Виноградова.

Вчитель фізкультури Уханов в кімнаті, де зберігався спортінвентар, намагався згвалтувати вчительку Дмитренко. В цей час пролунав дзвоник на перерву, учні вийшли з класів, проходячи мимо дверей кімнати спортінвентарю. Уханов припинив домагання, хоча потерпіла вже не могла чинити опір. Їй були спричинені легкі тілесні ушкодження без розладу здоров'я. Допитаний у якості обвинуваченого Уханов пояснив, що він відмовився від завершення злочину добровільно. Відмова була викликана шкільним дзвінком, який нагадав йому про необхідність йти на урок після перерви. Потерпіла визнала, що Уханов міг би довести злочин до кінця. Вона не кричала і не звала на допомогу, оскільки на її думку, це позбавило б її можливості продовжувати працювати в цій школі.

Кваліфікуйте дії Уханова.

Абабій, Ботя і Павличенко на цілий день підводою поїхали до сусіднього села, вживати спиртні напої. Повертались додому пізно у ночі. Павличенко був сильно п'яним і лежав на підводі. Абабій, згадавши про те, що той раніше звинувачував його в крадіжці винограду, декілька разів вдарив Павличенка по обличчю, а потім направив підводу до колодязя. Побачивши це, Ботя здогадався про наміри Абабія, зіскочив з підводи і відбіг в бік, а Абабій під'їхав до колодця, стягнув з підводи Павличенка і кинув його в колодязь. Після цього Абабій запропонував Боті нікому про це не казати. З метою приховати сліди злочину вони поїхали до дому своїх знайомих, і, стривожено сказали, що Павличенко втік від них. Далі вони організували уявний пошук Павличенко. Через день труп Павличенка було вилучено із колодязя місцевими жителями.

Кваліфікуйте дії Абабія та Боті.

Між подружжям Петренків склалися надзвичайно неприязні стосунки. Особливо вони загострилися після приїзду Рибальченко, матері дружини Петренка, яка також сварилася із зятем з приводу його пияцтва. Крім того, зять неодноразово бив її. У зв'язку з цим Рибальченко вирішила позбавитися Петренка. З цією метою вона купила у неустановленої особи пістолет і домовилась з Сидоровим про вбивство зятя. Про це вона повідомила свою дочку, але та не побажала втручатися в цю справу і пообіцяла матері не повідомляти нікому про її наміри та знаючи про час вчинення злочину, виїхала за межі міста. Невдовзі після її від'їзду до квартири прийшов Сидоров. Рибальченко разом з ним зайшла до кімнати, де спав Петренко і коли Сидоров підійшов до ліжка, на якому той спав, вона передала Сидорову пістолет, з якого він вбив Петренка.

Кваліфікуйте дії Рибальченко, дружини Петренка та Сидорова.

Шершньов після звільнення з місць позбавлення волі, де відбував покарання за виготовлення та збут підроблених грошей, організував групу, до якої залучив Яцину і неповнолітнього Гризлова. Група на цвинтарях у селах Калинівка та Річище вночі розкопувала могили, де шукала цінні речі, виривала у мерців золоті коронки тощо. Усього було розрито п'ять могил. Здобуті в такий спосіб два мости із золотими коронками Шершньов продав зубному техніку Губерману. Взятими з гробів цінними речами поділилися між собою Яцина й Гризлов.

Кваліфікуйте дії винних осіб.

Захарченко з метою наживи, шляхом вчинення нападів на громадян, а також підприємства торгівлі та інші установи, вступив у зговір з Туренком і Кравченком. Втрюх вони здійснили напад на поліцейський пост, вбивши при цьому поліцейського та заволоділи автоматом АКС-74У. Протягом року вони скоїли 17 нападів на будинки і квартири громадян, АЗС, магазини, де під загрозою застосування зброї заволодівали грошима, коштовностями та іншими дорогими речами. Всього за вказаний період вони викрали індивідуального та державного майна на суму, що в 1500 разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян. Під час останнього нападу на АЗС Захарченко вбив оператора АЗС, який вчинив опір нападникам.

Кваліфікуйте дії Захарченка, Кравченка та Туренка.

Арендаренко та Юркович з метою заволодіння зброєю напали на працівника поліції Грищенка, який повертався з нічного чергування. Юркович вдарив його по голові уламком труби, а Арендаренко забрав з кобури пістолет і магазин з патронами. Внаслідок удару Грищенко через 2 доби помер у лікарні.

Після цього Арендаренко і Юркович вчинили чотири розбійних напади на квартири громадян, відбираючи у них гроші та цінні речі, на загальну суму 100 мінімальних розмірів заробітної плати, а також вчинили 3 згвалтування. Одній із потерпілих, Шевченко, виповнилось 13 років.

Кваліфікуйте дії винних осіб.

Дільничний інспектор Лагода та поліцейський Клочко намагалися затримати на ринку трьох п'яних громадян. Один із них, Трубник, під час посадки в поліцейський автомобіль став чинити опір, його дружина зняла галас і вимагала звільнити чоловіка. На крики збіглося багато людей, які вимагали звільнення затриманих. Громадяни Скеля, Паньков, Соколов і Корабльов, за підтримкою натовпу, зупинили машину, звільнили затриманих і почали бити працівників поліції, перекинувши машину. Захищаючись, Лагода зробив два постріли, поранивши Соколова. Безладдя продовжувалось кілька годин, протягом яких хулігани чинили опір працівникам поліції та працівникам спецпідрозділу швидкого реагування, які прибули на ринок для відновлення громадського порядку.

Кваліфікуйте дії винних осіб.

Карпенко прийшов додому до свого сусіда Никольського і, побачивши, що господар свариться з дружиною і тещею, запропонував йому припинити нецензурно лаятися. У відповідь Никольський зажадав, щоб Карпенко не втручався в його справи. Карпенко пішов з двору. Вже за хврткою його наздогнали Никольський з дружиною. Остання кинула в обличчя Карпенка жменю піску, а Никольський швайкою наніс удар у руку і сідницю, а потім кулаками у живіт, від чого потерпілий впав на землю. Після цього Никольський ще декілька разів ударив потерпілого ногою у живіт, заподіявши йому ушкодження у вигляді розриву селезінки та перелому ребра.

Кваліфікуйте дії подружжя Никольських.

Савенко виготовляв вибухові суміші і з них збирав саморобні вибухові

пристрої, які за незначну плату віддавав своєму знайомому Говоркову. Говорков, який був членом організованої групи, використовував ці пристрої для того, щоб залякувати підприємців, які не сплачували йому “податки” на контрольованій ним території. Савенко знав про це.

Коли в черговий раз Говорков звернувся до Савенка, він попросив приготувати потужний пристрій, який повинен спрацювати у певний час. Савенко виготовив такий пристрій, а через тиждень він побачив по телевізору у новинах, що відбувся вибух на станції метро у час пік, від якого загинуло 12 чоловік і 34 отримали тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості. Савенко зрозумів, що цей пристрій було виготовлено ним.

Кваліфікуйте дії Савенка.

Рекомендована література

Нормативні акти:

Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

Про Національну поліцію: Закон України від 2.07.2015 р. № 580-VIII. Офіційний вісник України. 2015. № 63. Ст. 2075.

Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131

Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4751-VI. Голос України. 2012. № 90–91. 19 травня.

Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469- VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19.33>.

Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>.

Про введення воєнного стану в Україні Указ Президента України від 24 лютого 2022 року. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/5732022-43633>.

Навчально-методичні матеріали:

Олійник О.С. Принципи кримінального права: поняття, система та призначення : монографія. Київ : Науково-дослідний інститут публічного права, 2020. 544 с.

Балобанова Д.О. Динаміка кримінального права: доктринальні положення : монографія. Одеса : Фенікс, 2020. 358 с.

Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. проф. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна та ін. 6-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2020. 768 с.

Андрушко А. В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи : монографія. Київ : Ваїте, 2020. 560 с.

Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П. Кримінальне право України : конспект лекцій : Чернівці : Канва, 2022. 182с.

Конопельський В.Я., Плужник О.І., Резніченко Г.С. Основи кримінального права : навчальний посібник. Одеса : ОДУВС, 2021. 302 с.

Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / за заг. ред. В.Я. Конопельського, В.О. Меркулової. Одеса : ОДУВС, 2021. 452 с.

Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина. Вид. 9-те, перероб. та допов. Київ : Алерта, 2023. 576 с.

Дудоров О. Кримінально-правові проблеми сучасної України (вибрані праці). Київ : Ваїте, 2022. 632 с.

Бантисhev О.Ф., Гавдьo Ю.Р., Гoра І.В., Заболoтний О.В. Кваліфікація та розслідування окремих видів злочинів проти основ національної безпеки та воєнних злочинів : навчальний посібник. Київ : Національна академія СБУ, 2023. 168 с.

Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / за заг. ред. проф. О. М. Литвинова. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. – 428 с.

Вoзнюк А.А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань

та участь у них : монографія. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 928 с.

Романюк Б.В., Бантишев О.Ф. Кримінальна відповідальність за спричинення смерті людині: кваліфікація таких діянь та їх відмежування від суміжних кримінальних правопорушень : монографія. Тернопіль : Видавництво «Підручники і посібники», 2017. 678 с.

Карпова Н. Ю. Кваліфікація злочинів проти правосуддя : курс лекцій. Київ : Юрінком, Інтер, 2019. 180 с.

Особливості кваліфікації та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми та незаконною міграцією : навчальний посібник / Укладачі: Т.І. Созанський, І.Б. Газдайка-Василишин, О.В. Захарова, Е.М. Мручковська, Р.М. Шехавцов, Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 252 с.

Основи кваліфікації злочинів : навчальний посібник / за заг. ред. М.І. Панова. Харків : Право, 2019. 378 с

Череватюк В.Б., Бойко О.О. Інформаційні війни (конфлікти): теоретико-правовий аспект. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 2021. № 2 (59). С. 62-69.

Дорохіна Ю.А., Ляшко А.О. Окремі проблеми розмежування шахрайства та шахрайства з фінансовими ресурсами. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. 2019. № 3. С. 91-94.

Берднік І.В., Головка М.Б. Основні орієнтири відмежування колабораційної діяльності від суміжних складів кримінальних правопорушень. Нове українське право. 2022. Вип. 2. С. 156-162.

Конончук Н.С. Кримінальна відповідальність за державну зраду : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2019. 218 с.

Подобний О.О. Кримінальне право (Особлива частина) : навч.-метод. посіб. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 214 с.

Семенюк Н.М. Час вчинення злочину за кримінальним правом України автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Київ : 2018. 20 с.

Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Орлова. Харків : ХНУВС, 2023. 520.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця при співучасті.
 2. Загальні правила кваліфікації множинності кримінальних правопорушень.
 3. Кваліфікація вчиненого при провокації кримінального правопорушення.
 4. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення та замаху на кримінальне правопорушення при альтернативному й неконкретизованому умислі.
 5. Кваліфікація деяких видів готування до кримінального правопорушення.
 6. Кваліфікація дій виконавця.
 7. Кваліфікація дій організатора, пособника та підбурювача.
 8. Кваліфікація дій співучасників при ексцесі виконавця.
 9. Кваліфікація дій учасників організованої групи та злочинної організації.
 10. Кваліфікація замаху з непридатними засобами.
 11. Кваліфікація кримінальних правопорушень, підслідних Національній поліції України при конкуренції загальної та спеціальної норми.
 12. Кваліфікація кримінальних правопорушень, підслідних Національній поліції України при конкуренції частини і цілого.
 13. Кваліфікація кримінальних правопорушень, підслідних Національній поліції України при конкуренції кваліфікуючих або пом'якшуючих ознак складу злочину.
 14. Кваліфікація кримінального правопорушення вчиненого у співучасті.
 15. Кваліфікація повторності кримінальних правопорушень.
 16. Кваліфікація посереднього виконавства.
 17. Кваліфікація посткримінальної поведінки особи (дійове каяття).
- Відмежування від добровільної відмови.
18. Кваліфікація посягання при «відхиленні в дії».
 19. Кваліфікація при помилці в об'єкті та предметі.
 20. Кваліфікація при помилці в потерпілому.
 21. Кваліфікація при помилці в розвитку причинного зв'язку.
 22. Кваліфікація при помилці в суспільно-небезпечних наслідках.
 23. Кваліфікація при юридичній помилці.
 24. Кваліфікація причетності до кримінального правопорушення., її відмінність від співучасті.
 25. Кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень.
 26. Кваліфікація співучасті зі спеціальним суб'єктом.
 27. Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень.
 28. Кваліфікація триваючих, продовжуваних і складених кримінальних правопорушень, їх відмінність від множинності кримінальних правопорушень.
 29. Поняття добровільної відмови від вчинення кримінального правопорушення та її ознаки.
 30. Поняття закінченого кримінального правопорушення.
 31. Поняття та види конкуренції кримінально-правових норм. Відмінність конкуренції від колізії.
 32. Поняття та види попередньої злочинної діяльності.

33. Принципи кваліфікації кримінальних правопорушень.
34. Стадії та етапи кваліфікації кримінальних правопорушень.
35. Кваліфікація вбивств (ст.ст.115-119 КК).
36. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти здоров'я особи(ст.ст.121-129 КК).
37. Кваліфікація зґвалтування.
38. Кваліфікація сексуального насильства.
39. Кваліфікація розбещення неповнолітніх.
40. Кваліфікація корисливих кримінальних правопорушень противласності (ст.ст.185-191 КК).
41. Кваліфікація залишення в небезпеці.
42. Кваліфікація домашнього насильства.
43. Кваліфікація катування.
44. Кримінально-правова кваліфікація створення злочинної організації.
45. Кримінально-правова кваліфікація бандитизму.
46. Кримінально-правова кваліфікація терористичного акту.
47. Кримінально-правова кваліфікація завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності.
48. Кримінально-правова кваліфікація хуліганства.
49. Кваліфікація масових заворушень.
50. Кваліфікація жорстокого поводження з тваринами.